

Зарецька О.О.

Інститут психології імені Г.С. Костюка

Національної академії педагогічних наук України

ІНТЕРПРЕТАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДОРΟΣЛОЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК ЇЇ САМОКОНСТРУЮВАННЯ

Роботу присвячено проблемі інтерпретативного потенціалу дорослої особистості. Інтерпретаційний потенціал дорослої особистості розглядається як інструмент її самоконструювання. Методологічною базою дослідження є психолого-герменевтичний підхід, згідно з яким успіх інтерпретаційних процесів у особистості визначається володінням відповідними інтерпретаційними технологіями. Дослідження базується на аналізі попередніх теоретичних розробок проблеми, а також на результатах спеціально проведеного експерименту з дослідження рівня сформованості інтерпретаційних процесів у респондентів різного віку та кореляції цього чинника з розвитком у респондентів провідних метакогніцій. Експеримент полягав у проведенні опитування серед дорослих реципієнтів за певними стандартизованими методиками, а також у виконанні ними завдань з експериментальними текстами. Для аналізу результатів експерименту було розроблено критеріальний апарат визначення рівня сформованості інтерпретаційних процесів особистості. Введено поняття «інтерпретаційної компетентності» особистості як здатності успішно долати нею будь-які завдання, що вимагають інтерпретації як основного засобу вирішення. Було встановлено, що складові інтерпретативної компетентності – це рефлексійна і нарративна компетентності, а також певний рівень розвитку основних метакогніцій. Інтерпретаційна компетентність може розглядатися як набута якість, яка забезпечує повноцінне професійне функціонування особистості і полегшує шлях до самореалізації. Проведений аналіз результатів дослідження свідчить про низький рівень розвиненості багатьох складових нарративної і рефлексивної компетентностей дорослих респондентів. Необхідна розробка програми з розвитку цих компетентностей у різних вікових групах дорослих, що є необхідним для повноцінної реалізації всього потенціалу особистості протягом усього її життя.

Ключові слова: інтерпретація, доросла особистість, інтерпретативна компетентність, метакогніції, самоконструювання, експериментальне дослідження.

Постановка проблеми. Аналіз досліджень з теми. Роботу присвячено проблемі інтерпретативного потенціалу дорослої особистості. Методологічною базою дослідження є психолого-герменевтичний підхід, що його вже понад два десятиріччя активно розробляє група дослідників під керівництвом Н. В. Чепелевої у лабораторії когнітивної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Робота ґрунтується на теоретичних здобутках попередніх досліджень [2; 3; 5; 10; 11; 12; 13; 15; 18], висновки з яких ілюструються і підтверджуються матеріалами проведеного експерименту. Вперше акцент у дослідженні зроблено на психологічних чинниках сформованості інтерпретативних можливостей дорослої особистості.

Згідно з базовими положеннями психолого-герменевтичного підходу, інтерпретація є одним з основних знарядь переосмислення досвіду. Теоретичний аналіз і розробку проблеми інтерпретації

як одного з провідних механізмів конструювання досвіду особистістю, що розвивається, проведено Н. В. Чепелевою у [3; 10; 13; 15; 16; 17; 18]. Авторка тлумачить інтерпретацію як такий варіант осмислення тексту, результатом якого є смисл, якого міг не мати на увазі автор тексту, – це смисл, породжений реципієнтом. У смисловому збагаченні тексту, що відбувається при цьому, провідну роль відіграє контекст – особистісний, діяльнісний чи культурний взагалі. Контекстом задаються інтерпретаційні рамки (їх ще називають інтерпретаційними схемами), за якими відбувається переосмислення і які задають межі смислового простору тексту: якісь смисли автору інтерпретації можуть здатися несуттєвими, і він їх відкине, а з іншого боку, відбувається і розширення смислового простору тексту, збагачення його новим розумінням змісту повідомлення і, в результаті, – новими смислами [15]. «Текстом», що підлягає інтерпретації, в контексті психолого-герменевти-

ческого підходу є власний досвід особистості у вигляді його автонаративу.

Дискурс зазвичай тлумачать як текст в контексті його породження та сприймання. Н. В. Чепелева зазначає, що все наше соціокультурне оточення, а також особистісний досвід складаються з дискурсів, поринаючи в які ми вчимося осмислювати свій життєвий досвід, черпаємо з нього схеми інтерпретації, перетворюючи їх на приватні засоби інтерпретації. Важливою для інтерпретації є взаємодія зовнішнього та внутрішнього контекстів – це уможливорює синтез нового смислу, який і забезпечує дискурсивне конструювання досвіду особистості [15]. Заглиблення у дискурс, сама дискурсивна практика є засобом смислового збагачення, переосмислення власного досвіду, зрушення з власної точки зору як непорушної позиції і подальшого конструювання свого досвіду.

Очевидно (і це підтверджують експериментальні дані), що успіх інтерпретаційних процесів для зрілої особистості визначається володінням відповідними інтерпретаційними технологіями. У цьому і полягає актуальність проблеми сформованості інтерпретаційних процесів у дорослої особистості.

Експеримент, про який йдеться, було спрямовано на визначення рівня сформованості інтерпретаційних процесів у дорослого респондента і аналіз можливої кореляції цього чинника з різними конфігураціями розвиненості у нього провідних метакогніцій [14; 17]. Експеримент проводився у формі онлайн-опитування: респондент мав заповнити опитувальники, а також виконати завдання з експериментальними текстами, на основі чого визначався його інтерпретаційний «профіль» [6]. У даній роботі увагу зосереджено на інтерпретативних аспектах експериментального дослідження, хоча цим не вичерпується різноманіття результатів, які він дав.

Метою даної роботи є аналіз інтерпретативного потенціалу дорослої особистості за матеріалами проведеного експериментального дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведення експериментального дослідження вимагало адаптації загальної теоретико-методологічної і методичної основи до вікової групи «дорослі». В ході апробації було виявлено негативні фактори, які заважали дорослим респондентам адекватно виконати завдання. Аналіз показав, що це визначалось особливостями інтерпретативних можливостей дорослих осіб. Труднощі, що виникають у дорослого респондента під час виконання завдань, пов'язані здебіль-

шого з недостатньою нарративною тренуваністю. Рефлексивна нетренуваність стала на заваді готовності виконання завдань з опитувальників і теж часто була причиною негативного ставлення респондента до участі в експерименті. На базі цього аналізу були модифіковані як завдання до експериментальних текстів, так і сама процедура проведення опитування.

У групі з 100 дорослих, залучених до опитування, були рівною мірою представлені всі вікові групи; жінки склали 77%; за освітнім рівнем середню освіту мали 6%; вищу 54%; декілька вищих чи наявність вченого ступеня 40%. У групі було представлено різноманіття фахів і спеціальностей.

В якості об'єктів інтерпретації було використано, згідно аргументованої позиції Н.В. Чепелевої [16], два тексти, один з яких наукового плану (використовувались або «Мозкова атака» [8] або компілятивного плану текст, скомбінований із фрагментів монографії М.Л. Кросслі [9]), другий – художній (запропонований К.В. Гуцолом [2] текст за притчею Х. Букая «Шукач» [1]). Тексти підбиралися з метою зацікавити респондентів і забезпечити готовність виконати запропоновані завдання. Але виявилось, що цікавість тексту мало корелює з готовністю дорослого респондента працювати над його інтерпретацією: труднощі, що виникають у респондента під час роботи, нівелюють його зацікавленість. Це було особливо помітно щодо респондентів з невисоким інтерпретативним потенціалом.

Проведене опитування утворило продуктивний дискурсивний простір для особи, що взяла у ньому участь, а також сприятливі умови для діагностики її інтерпретаційного потенціалу. Робота з опитувальниками примушувала респондента звернути увагу на свої індивідуальні особливості, тобто пробуджувала в ньому рефлексію. Подальша робота з текстовими завданнями була побудована таким чином, щоб викликати діалог читача з автором текста, що також сприяло переосмисленню ним свого власного досвіду з питань, що їх «зачепив» експериментальний текст. Н.В. Чепелева у [15], характеризуючи діалог у вигляді діалогічних реакцій (структура «питання-відповідь»), зазначала, що діалог дозволяє запустити процеси смислоутворення, рефлексії, що сприяє як проясненню сенсу тексту, що сприймається, так і породженню, синтезу нового сенсу, що виникає як наслідок діалогічної взаємодії тексту і контексту. Важливо, що контекстом у даному випадку є, в першу чергу, індивідуальний досвід читача.

Обидві складові опитування виконали роль провокативного чинника для конструювання респондентом свого досвіду. В попередніх дослідженнях нами було виділено і проаналізовано технологію «провокації» як універсального механізму, який є одним з дієвих засобів розвитку індивідуального дискурсу саморозвитку [7], а через це – і самоконструювання.

Визначення рівнів сформованості інтерпретаційних процесів особистості за результатами експерименту вимагало розробки спеціальної діагностичної процедури. Діагностичними було визнано наявність і зміст таких ознак у відповідях: ступінь (обсяг, міра, форма) цитування експериментального тексту; ознаки формальності виконання завдання; ступінь заглибленості в тему тексту; ступінь розгорнутості або стислості відповіді; наявність «відходів» від теми; наявність узагальнень і висновків, зроблених на підставі інформації з тексту; способи переструктурування текстового матеріалу; способи згортання текстового матеріалу (до тезаурусного вигляду тощо); «надстислість» відповіді; апеляція до свого досвіду (зокрема, форми апеляції); апеляція до інших дискурсів, не пов'язаних безпосередньо з експериментальними текстами; інтерпретація позатекстових контекстів експериментального завдання; врахування різних шарів інформації в тексті; наявність ознак критичного аналізу та оцінки тексту, а також наявність обґрунтування своєї думки щодо цього.

Виявлені ознаки набувають критеріального значення, коли розроблено процедуру співвіднесення того чи іншого змісту певної ознаки (у комбінації з певними значеннями інших ознак) з одним із смислових рівнів (рівнів осмислення), які ми, слідом за Н.В. Чепелевою та С.Ю. Рудницькою [11; 12; 15; 17], визначаємо так:

- передсмисловий рівень – розуміння буквального значення тексту, «значеннева» інтерпретація;
- смисловий рівень – розуміння смислів і змісту тексту, близьке до його внутрішньої смислової структури, яку встановлено за допомогою попереднього смислового аналізу за методикою Н.В. Чепелевої [4; 16];
- метасмисловий рівень – рівень рефлексії інтенцій автора, його намірів, цілей, підключення респондентом свого досвіду, робота з ним під впливом тексту, включення смислів і сенсу тексту в свій дискурс – тобто конструювання свого досвіду.

Про метасмисловий рівень розвитку безумовно свідчать лексичні ознаки виходу поза межі смислу тексту у вузькому смислі – наявність і підключення у відповіді досвіду і автонаративу інтерпретатора

або ознаки впливу на його самоусвідомлення після завершення процесу інтерпретації. Наприклад, це осмислення смислу життя через осмислення ідеї тексту, вихід в екзистенційну площину, наявність ознак критичного аналізу та оцінки тексту тощо. При цьому може бути згода з позицією автора (як її розуміє респондент) або ні: «Дякую, пане Авторе! Це відома притча Соломона. Мудро і життєво. Проте, забагато слів. Ще не дочитавши, починаєш думати про своє»; «Пошук самого себе триває протягом усього життя людини».

Про смисловий рівень розвитку свідчать ознаки доосмислення, наявність уточнень, узагальнень, висновків тощо («Насолода від творчості – це теж яскрава насолода. Як кохання»). Це і свідчило про тренуваність компетентності: чи виділити і вставити цитату, чи замінити більш емким і часто більш коротким синонімічним виразом, який виник у голові у відповідь на запитання.

Про передсмисловий рівень розвитку свідчать ознаки «буквального» виконання завдань, надмірне цитування тексту без намагань переосмислення, «надстислість» відповіді або навпаки пусте базікання на теми, слабо пов'язані з тематикою експериментального тексту.

Застосування вироблених критеріїв не може бути формально-однозначним: кожному висновку передував ретельний аналіз конкретних відповідей респондента. Співставлення відповідей дозволило вибудувати межі передсмислового, смислового і метасмислового рівнів у кожному завданні: сама наявність чи певна характеристика різних за смислом значень свідчать про ступінь вираженості даної ознаки. Завдання давали можливість проявити як найнижчий, так і найвищий рівні осмислення – показати глибину і широту можливого осмислення тексту загалом: «Живеш тільки тоді, коли відчуваєш щось яскраве. Не згодна. Щодня – це життя у мініатюрі. Кожну мить Ти робиш вибір: що робити, як робити, як думати, як ставитися чи не ставитися... Не обов'язково потрібен струс, щоб відчути, що живий».

Основна ідея текстів осмислювалась різними респондентами інколи прямо протилежним чином. У цьому відобразилися різні цінності, різне осмислення досвіду, різні погляди респондентів на їхнє власне життя. Межа між смисловим і метасмисловим рівнем осмислення у багатьох відповідях дуже умовна. Приклад метасмислового рівня опанування смислу в одному із завдань: «Знаєш, авторе, а я тобі вдячна! Вдячна за те, що цим прикладом ти змусив мене ще раз зрозуміти цінність життя і кожної її миті. Вдячна за те, що

на хвилину замислилась про те, що дійсно є діти, які помирають, не відчувши, що таке закоханість, справжня дружба... не знають, що таке веселі свята в колі рідних. А я живу. Живу життя і маю можливість вести свою власну «книжечку» із записами». Цей мудрий текст (як і всі інші відповіді) був написаний до війни; наразі він набув ще більш глибокого і пафосного смислу (табл. 1).

Блискучий науково-популярний текст Я. Л. Коломінського «Мозкова атака» виявився легко осмислюваним (найбільш «зрозумілим») і дозволив 86% відповідачів проявити метасмисловий і смисловий рівні осмислення. Можливо, це відбулось за рахунок популярності нескладних психологічних текстів у соціумі і, відповідно, деякої «готовності» респондентів опанувати ці смисли.

Розподіл респондентів за віком не виявив якихось яскравих проявів інтерпретативної успішності у певних вікових групах. А от рівень освіти вочевидь корелював з рівнем сформованості інтерпретаційних процесів, причому мав значення сам факт готовності виконати текстові завдання. Те ж саме можна зауважити щодо спеціальності чи фаху: можливо, сформоване освітою мислення і робота, пов'язана з постійним вирішенням тих чи інших задач, допомогли «інженерам» виконати незвичні для них текстові завдання, а для гуманітарних соціономічних професій і творчих людей зіграла роль тренуваність у розумінні скритого смислу знакових структур різних типів.

Робота респондентів з опитувальниками дала можливість з'ясувати можливі зв'язки розвиненості провідних метакогніцій в особистості з рівнем сформованості її інтерпретаційних процесів. Досліджувались такі базові метакогніції: (1) інтелектуальна ініціація, що полягає у самостійній постановці задач, породженні нових сенсів і продуктивному освоєнні чужих смислів; (2) стратегічність, що передбачає адекватність вибору в процесі вирішення проблеми, починаючи з її аналізу; (3) рефлексія як здатність людини робити об'єктом усвідомлення саму себе (за М. Л. Смульсон, саме рефлексія є основою розвитку і зміни ментальної моделі світу; у контексті нашого

дослідження важливо, що це і усвідомлення своїх власних, особистісних смислів, називання їх для себе); (4) децентрація, що уособлює ніби «око» зі сторони, подвійну рефлексію: як Я бачу проблему чи себе з точки зору Іншого, конструювання досвіду і за себе, і за іншого. Децентрація не є інтелектуальною звичкою для багатьох дорослих, це вміння має бути натренованим певними зусиллями під час формування особистості.

Аналіз результатів, отриманих за допомогою опитувальників, примушує зробити суттєве зауваження щодо використання опитувальників в не адаптованому для дослідження інтерпретативних завдань цілей: категоричні відповіді щодо своїх власних якостей здебільшого не прийнятні для осіб з розвиненим відчуттям критичності і самокритичності; респонденти такого типу отримують низькі бали просто завдяки своїй обережності і виявленим сумнівам у відповідях; в той же час саме вони часто є носіями значного інтерпретативного потенціалу.

Узагальнення результатів співставлення показників опитування і виявлених рівнів володіння інтерпретаційними технологіями у респондентів дорослого віку показало, що такі складові інтелектуальної ініціації і стратегічності, як ґрунтовність і самостійність вибору, а також задоволення вибором, корелюють з високими рівнями розвиненості інтерпретативних компетентностей особистості. Обов'язковою складовою інтерпретативних компетентностей дорослої людини можна вважати розвиток механізмів оцінки результатів. Чим вищий рівень сформованості інтерпретативних механізмів у дорослої людини, тим більше у неї продуктивної рефлексії (системної) і менше проявів непродуктивної (інтроспекції і квазірефлексії). Високий рівень показників діалогічності, самоцінності та конструктивності міжособистісних відносин свідчить про розвиненість децентрації у всіх дорослих респондентів із сформованими інтерпретативними вміннями. Також отримано свідчення того, що процеси формування інтерпретаційних можливостей особистості, її готовності до смислоутворення і переструктурування своєї смислової сфери безпосередньо пов'язані

Таблиця 1

Розподіл респондентів за рівнем сформованості інтерпретаційних процесів

	Текст «Мозкова атака»	Текст «Наративна теорія»	Текст «Шукач»	Усього
Передсмисловий рівень	14%	38%	15%	14%
Смисловий рівень	15%	25%	35%	34%
Метасмисловий рівень	71%	37%	50%	52%

з різними складовими готовності особи до само-розвитку. Кореляція між такими метакогніціями, як інтелектуальна ініціація, стратегічність, децентрація і готовність до саморозвитку як складовими «авторства» власного життя, з одного боку, і розвинутими інтерпретаційними навиками і компетентностями, з другого, реалізують єдність готовності дорослої особи конструювати себе і своє життя з наявністю психологічних якостей для того, щоб це зробити можливим.

В той же час у достатньо значимому числі випадків низькі рівні саморегуляції не стали на заваді виявленню високих рівнів інтерпретації художнього і наукового текстів – схоже, що тут інші фактори грали вирішальну роль. Якщо використовувати для визначення рівня інтерпретації тексти автонаративного плану, результати по цих показниках можуть бути іншими.

Аналіз дозволив виявити деякі сталі конфігурації з метакогніцій, які можна вважати факторами впливу на рівні інтерпретаційних можливостей особи:

1. Когнітивно-саморегуляційна група – високі показники різних складових саморегуляції, системної рефлексії, діалогічності міжособистісних відносин і готовності пізнати себе або самовдосконалюватися, тобто розвиненість інтелектуальної ініціації і стратегічності, забезпечують метасеміологічний рівень інтерпретаційного потенціалу респондентів (36% групи метасеміологічного рівня).

2. Рефлексійно-гнучка група – високі показники рефлексійності всіх рівнів в поєднанні з діалогічністю міжособистісних відносин і готовністю пізнавати і змінювати себе забезпечують формування високих інтерпретаційних можливостей особи.

3. Нерефлексійна група – зовсім низька рефлексійність особи, навіть при високих показниках самоорганізації і стратегічності, обмежує, як правило, її інтерпретаційність передсеміологічним рівнем.

4. Малокомпетентнісна група – низький рівень розвитку більшості складових саморегуляції та хоча б однієї з основних метакогніцій призводять до передсеміологічного рівня сформованості інтерпретаційних процесів.

Виявлені конфігураційні групи вказують на основні осі протиставлення наявних метакогніційних вмінь як важелів впливу на сформованість інтерпретаційних процесів дорослих: (а) наявність більшості метакогнітивних вмінь у особи – відсутність компетентності по більшості метакогніцій і (б) рефлексійність – нерефлексійність особи.

Висновки. Результати дослідження дають підстави для введення поняття «інтерпретаційної компетентності» як здатності успішно долати будь-які завдання, що вимагають інтерпретації як основного засобу вирішення. Складові інтерпретаційної компетентності – це рефлексійна і наративна компетентності, а також певний рівень розвитку основних метакогніцій. Інтерпретаційна компетентність може розглядатися як набута якість, яка забезпечує повноцінне професійне функціонування особистості і полегшує шлях до самореалізації. Проведений аналіз результатів дослідження свідчить про необхідність розробки програми з розвитку цих компетентностей у різних вікових групах дорослих, що є необхідним для повноцінної реалізації потенціалу особистості протягом усього її життя.

Список літератури:

1. Букай Х. Искатель. *Истории для размышлений. Способ понять себя и других*. URL: https://royallib.com/read/horhe_bukay/istorii_dlya_razmishleniy.html#0 (дата звернення 11.09.2021).
2. Гуцол К. В. Наративна компетентність як чинник розвитку здатності особистості до самопроекування. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. II : *Психологічна герменевтика*. 2018. Вип. 11. С. 122–133.
3. Дискурсивні технології самопроекування особистості: монографія / [Н. В. Чепелева, М. Л. Смольсон, С. Ю. Рудницька, О. В. Зазимко та ін.]; за ред. Н. В. Чепелевої. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2019. 170 с. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/717132/> (дата звернення : 09.10.2020).
4. Зазимко О. В. Конструювання досвіду в процесі розвитку особистості юнаків: вікові особливості. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. II. *Психологічна герменевтика*. 2020. Вип. 12. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. С. 83–98.
5. Зарецька О. О. Дискурсивні практики самопроекування дорослих. *Самопроекування особистості у дискурсивному просторі* : монографія [Електронний ресурс] / за ред. Н. В. Чепелевої. Київ : Педагогічна думка, 2016. 232 с. Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/704560/> ISBN 978-966-644-422-9 (дата звернення : 05.03.2021).
6. Зарецька О. О. Методичні питання визначення рівнів сформованості інтерпретаційних процесів особистості : *Актуальні проблеми психології* : Зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. 2. *Психологічна герменевтика*. Київ, 2021. Вип. 13. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. С. 89–103.

7. Зарецька О. О. Провокація текстом як дієвий засіб розвитку індивідуального дискурсу самопроєктування. *Актуальні проблеми психології* : Зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. 2. *Психологічна герменевтика*. 2018. Вип. 11. С. 73–86.
8. Коломинский Я. Л. Человек среди людей. Москва : Молодая гвардия, 1973. 240 с.
9. Кроссли М. Л. Нарративная психология. Самость, психологическая травма и конструирование смыслов : монография. Харьков : Гуманитарный Центр, 2013. 284 с.
10. Проблемы психологической герменевтики / под ред. Н. В. Чепелевой. Киев : НПУ им. М. П. Драгоманова, 2009. 382 с.
11. Рудницкая С. Ю. Продуктивные и стагнирующие стратегии дискурсивного конструирования опыта личности. *Актуальні проблеми психології* : Зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. 2. *Психологічна герменевтика*. К. : 2020. Вип. 12. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. С. 19–40.
12. Рудницка С. Ю., Гуцол К. В. Наративна компетентність як визначальна складова комунікативної компетентності особистості. *Психологічні проблеми особистості на сучасному етапі розвитку суспільства* : Збірник матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції (7-8 квітня 2021 р., м. Ніжин) / за ред. М. В. Папучі. Ніжин : НДУ імені М. Гоголя, 2021. С. 10–16. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2021/11_conf_zbirn_psycho.pdf#page=11 (дата звернення : 05.06. 2021).
13. Самопроєктування особистості у дискурсивному просторі : монографія / Н. В. Чепелева та ін.; за ред. Н. В. Чепелевої. Київ : Педагогічна думка, 2016. 232 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704560/> (дата звернення: 10.04.2019).
14. Смутьсон М. Л. Психологія розвитку інтелекту : монографія. Київ : Нора-Друк, 2003. 298 с.
15. Чепелева Н. В. Інтерпретація як механізм конструювання опыта личности. *Актуальні проблеми психології* : Зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. 2. *Психологічна герменевтика*. Київ : 2020. Вип. 12. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. С. 4–18.
16. Чепелева Н. В. Текст і читач : посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 124 с.
17. Чепелева Н. В., Рудницка С. Ю., Гуцол К. В. Діагностичний інструментарій визначення наративної компетентності особистості. *Технології розвитку інтелекту*. Т. 5. № 1 (29). 2021. URL: https://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/546 (дата звернення : 06.06.2021).
18. Чепелева Н. В., Рудницка С. Ю. Психологічна характеристика особистості, здатної до самопроєктування. *Педагогіка і психологія*. 2018. № 1. С. 71–77.

Zaretska O.O. INTERPRETATIVE COMPETENCE OF THE ADULT PERSONALITY AS A FACTOR OF ITS SELF-DESIGNING

The work is devoted to the problem of interpretative potential of an adult personality. The interpretive potential of an adult personality is considered as a tool for its self-designing. The methodological basis of the research is the psychological-hermeneutic approach, according to which the success of interpretation processes in the individual is determined by the possession of appropriate interpretation technologies. The research is based on the analysis of previous theoretical developments of the problem, as well as on the results of the specially conducted experiment which aimed to investigate the level of formation of the interpretive processes in respondents of different ages and the correlation of this factor with the development of leading metacognitions in respondents. The experiment consisted in conducting a survey among adult recipients according to certain standardized methods, as well as in their performance of tasks with experimental texts. To analyze the results of the experiment, a criterion apparatus for determining the level of formation of the interpretative processes of the individual has been developed. The concept of "interpretive competence" of an individual has been introduced as ability to successfully solve problems that require interpretation as the main solution. It was established that the components of interpretive competence are reflective and narrative competencies, as well as the certain level of development of basic metacognitions. Interpretive competence can be considered as an acquired quality that ensures full-fledged professional functioning of the individual and facilitates his path to self-realization. The analysis of the research results indicates a low level of development of many components of the narrative and reflective competences of adult respondents. It is necessary to develop a program for the development of these competences in different age groups of adults. It will contribute to the full realization of the entire potential of the individual throughout his life.

Key words: interpretation, adult personality, interpretive competence, metacognition, self-designing, experimental research.